

**การวิเคราะห์องค์ประกอบความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับ
ศูนย์เรียนรู้ของชุมชนเครือข่ายมหาวิทยาลัยชีวิตในการจัดการศึกษานอกระบบ
ระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ของไทย**

**Factor Analysis of Collaboration between Local Administrative
Organizations and Community Learning Centers in Non-Formal
Higher Education Management in Southern Thailand**

พรนค์พิเชฐ แห่งหน*

อิศรัฎฐ์ รินไรสง

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

*e-mail: psu_5410530009@hotmail.co.th

Pornpichet Hanghon

Idsaratt Rinthaisong

Department of Public Administration, Prince of Songkla University

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและวิเคราะห์ยืนยันองค์ประกอบความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) กับศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนเครือข่ายมหาวิทยาลัยชีวิต (ศรช.) ในการจัดการศึกษานอกระบบระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ 18 ศรช. ระเบียบแรกใช้การสัมภาษณ์กลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลหลัก 4 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่น ครู/อาจารย์ คณะกรรมการ ศรช. และคณะกรรมการนักศึกษา จำนวน 24 คน ระเบียบที่สองใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม ชำนาญ จำนวน 450 คน ผลการศึกษาพบว่า สภาพความร่วมมือยังขาดความชัดเจนทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารจัดการทั่วไป และเมื่อวิเคราะห์ยืนยันองค์ประกอบพบว่า มี 4 องค์ประกอบหลัก (8 องค์ประกอบย่อย 60 ตัวชี้วัด) ได้แก่ ความเป็นมาตรฐาน (มี 2 องค์ประกอบย่อย คือ หน่วยงานเป็นมาตรฐาน 9 ตัวชี้วัด และการกำหนดการแลกเปลี่ยน 17 ตัวชี้วัด) ความเป็นทางการ (มี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การลงทุนในทรัพยากรร่วมกัน 5 ตัวชี้วัด การทำให้เป็นทางการโดยโครงสร้าง 6 ตัวชี้วัดและ การทำให้เป็นทางการโดยการตกลง 7 ตัวชี้วัด) การแลกเปลี่ยนกัน (มี 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ระเบียบปฏิบัติเป็นมาตรฐาน 4 ตัวชี้วัด และการแลกเปลี่ยนทรัพยากร 7 ตัวชี้วัด) และความเข้ม (มี 1 องค์ประกอบย่อย คือ ความถี่ของการปฏิสัมพันธ์ 5 ตัวชี้วัด) ($\beta=0.99, 0.95, 0.94, 0.90, 0.90, 0.89, 0.75, 0.85, 0.98, 0.83, 0.64$ และ 1.00 ตามลำดับ) แบบจำลองความร่วมมือระหว่าง อปท. กับ สถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน (สรพ.) มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: ความร่วมมือ การจัดการศึกษานอกระบบระดับอุดมศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนเครือข่ายมหาวิทยาลัยชีวิต

Abstract

This study aims to find the conditions and confirmatory factor analysis of collaboration between Local Administrative Organizations (LAOs) and Community Learning Centers (CLCs) in non-formal higher education management in 18 CLCs in Southern Thailand. Firstly, the study was conducted by group discussion interviews, from 4 groups: LAO chiefs, teachers, CLC committees, and student committees, and secondly, gathered from questionnaires with 450 persons, from 4 groups above. The study found that the conditions still lack clear collaboration in regard to aspects such as teaching/learning, budgeting, personnel, and general management. Confirmatory factor analysis found that the components of collaboration consisted of 4 main-factors (8 sub-factor with 60 indicators): standardization main-factor (2 sub-factors included unit standardization 9 indicators, and definitional reciprocity 17 indicators), formalization main-factor (3 sub-factors included amount of resource involved 5 indicators, structural formalization 6 indicators, and agreement formalization 7 indicators), reciprocity main-factor (2 sub-factors included procedural standardization 4 indicators, and resource reciprocity 7 indicators), and intensity main-factor (a sub-factor was frequency of interaction 5 indicators) ($\beta=0.99, 0.95, 0.94, 0.90, 0.90, 0.89, 0.75, 0.85, 0.98, 0.83, 0.64, 1.00$ respectively), the linear structural model of collaboration between LAOs and Learning Institute for All was in statistically significant congruence with empirical data.

Key words: Collaboration; Non-formal Higher Education; LAOs; CLC

บทนำ

การกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้กับประชาชน ในท้องถิ่นมีเหตุผลสนับสนุนหลายประการ ทั้งความได้เปรียบด้านข้อมูลระดับปฏิบัติการเพื่อการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหาของประชาชน สามารถกระทำได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว ทันการณ์ ประหยัด และช่วยเพิ่มความรับผิดชอบในการดำเนินงานต่อชุมชนท้องถิ่น ความใกล้ชิดกับชุมชนจะเป็นแรงผลักดันให้เกิดการศึกษาที่เสริมสร้างการเรียนรู้ของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ชุมชนสามารถกำหนดขนาดของการจัดการศึกษาได้อย่างสอดคล้องกับปริมาณความต้องการของชุมชน (Hannaway & Carnoy, 1993; Sayed, 1997; Weiler, 1993) ซึ่งภารกิจจัดการศึกษาให้กับประชาชนของอปท. ของไทย นอกจากจะกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 แล้วยังกำหนดไว้เป็นภารกิจที่ต้องทำในกฎหมายของแต่ละอปท. ทั้งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2552 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 6) พ.ศ.2552 และพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 (กำหนดไว้ในกฎกระทรวง พ.ศ.2541) แต่ในปัจจุบันพบว่า อปท. ทั่วประเทศ 7,853 แห่ง มีการจัดการศึกษาในระบบ

เพียง 428 แห่ง (ร้อยละ 5) ของอปท.ทั้งหมด (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2555)

การจัดการศึกษาของไทยแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ การศึกษาในระบบ (Formal Education) การศึกษานอกระบบ (Non-Formal Education) และการศึกษิตตามอัธยาศัย (Informal Education) (มาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542) ปัจจุบันมีนักเรียนในระดับชั้นพื้นฐานทั่วประเทศประมาณ 1,840,000 คน เป็นนักเรียนในระบบประมาณ 1,190,000 คน และนักเรียนนอกระบบประมาณ 650,000 คน คิดเป็นสัดส่วนระหว่างนักเรียนในระบบต่อนอกระบบประมาณ 70:30 สำหรับนักเรียนนอกระบบเมื่อเรียนจบชั้นสูงสุดของระดับชั้นพื้นฐานจะมีส่วนหนึ่งเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในระบบประมาณร้อยละ 10 (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2554) ดังนั้นจึงมีนักเรียนนอกระบบที่เหลือประมาณร้อยละ 90 ไม่ได้ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา บุคคลเหล่านี้ประกอบอาชีพของตนเองอยู่ในชุมชนท้องถิ่นทั่วประเทศ และส่วนใหญ่จะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเป็นผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่นอยู่ในปัจจุบัน

การเกิดขึ้นของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน (สรพ.) หรือรู้จักกันทั่วไปในนามมหาวิทยาลัยชีวิตที่จัดการศึกษาทางเลือกให้กับเยาวชนและคนวัยทำงานโดยการถอดบทเรียนชุมชนท้องถิ่นที่ประสบความสำเร็จในการ

แก้ปัญหาดตนเองและเป็นต้นแบบของการพัฒนาที่ยั่งยืนทั่วประเทศ นำมาสร้างเป็นหลักสูตรระดับปริญญาตรีและโท ในสาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น การจัดการสุขภาพชุมชนและการจัดการเกษตรยั่งยืนโดยอาศัยศูนย์เรียนรู้ของชุมชนเครือข่ายมหาวิทยาลัยชีวิต (ศรช.) ที่กระจายตัวอยู่ทั่วประเทศเป็นศูนย์กลางในการจัดการศึกษานอกระบบระดับอุดมศึกษา (เสรี พงศ์พิศ, 2552) เมื่ออปท. มีความจำเป็นต้องปรับตัวจึงต้องเร่งสร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นในท้องถิ่น เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบัน อาทิ ระบบทุนนิยมที่กระทบต่อชุมชนรุนแรงขึ้น การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีข่าวสารของโลก การรวมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ในปลายปี 2558 เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นเกราะคุ้มกันให้กับประชาชนในท้องถิ่น แต่การจัดการศึกษาด้วยตนเองของอปท. ก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้ง่าย เนื่องจากต้องผ่านเกณฑ์การประเมินความพร้อมของกระทรวงศึกษาธิการก่อน ดังนั้นการร่วมมือกับ ศรพ. ที่มาพร้อมกับหลักสูตรในการพัฒนาชีวิตและชุมชนจึงเปรียบเสมือนเป็นทางออกและโอกาสที่ดีให้กับ อปท. ที่มีความประสงค์จะจัดบริการสาธารณะด้านการศึกษาให้กับท้องถิ่นซึ่งกระบวนการสร้างความร่วมมือระหว่าง อปท. กับ ศรพ. จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญอันเป็นที่มาของการศึกษาในครั้งนี้

ความร่วมมือ (Collaboration) หมายถึง การทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อสร้างบางสิ่งบางอย่างร่วมกัน การร่วมมือกัน การร่วมรู้ร่วมคิด เป็นคุณลักษณะสำคัญที่ทำให้การทำงานร่วมกันหรือการทำงานเป็นทีมประสบความสำเร็จ เป็นความร่วมมือที่เน้นในการแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดความพอใจสูงสุดด้วยกันทั้งสองฝ่าย (Croewther, 1996; Cramer, 1998) ซึ่งความร่วมมือจะอาศัยความสัมพันธ์ใน 4 มิติ ได้แก่ มิติการทำให้เป็นทางการ (Formalization) ประกอบด้วย การทำให้เป็นทางการโดยการตกลง (Agreement Formalization) และการทำให้เป็นทางการทางโครงสร้าง (Structural Formalization) มิติความเข้ม (Intensity) ประกอบด้วย ขนาดของทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง (Amount of Resource Involved) และความถี่ของปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน (Frequency of Interaction) มิติการแลกเปลี่ยนระหว่างกัน (Reciprocity) ประกอบด้วย การแลกเปลี่ยนทรัพยากรระหว่างกัน (Resource Reciprocity) และการกำหนดการแลกเปลี่ยนระหว่างกัน (Definitional Reciprocity) และมิติการทำให้เป็นมาตรฐาน (Standardization) ประกอบด้วย การทำให้หน่วยงานเป็นมาตรฐาน (Unit Standardization) และการทำให้ระเบียบปฏิบัติเป็นมาตรฐาน (Procedural Standardization) (Marrett, 1971) ซึ่งการศึกษา

ในระยะเวลาที่สองได้ประยุกต์ใช้แนวคิดของมาร์เรทท์ในการศึกษาองค์ประกอบความร่วมมือระหว่างอปท. กับ ศรช. ในการจัดการศึกษานอกระบบระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ของไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพความร่วมมือในการจัดการศึกษานอกระบบระดับอุดมศึกษาระหว่างองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) กับศูนย์เรียนรู้ของชุมชนเครือข่ายมหาวิทยาลัยชีวิต (ศรช.) ในพื้นที่ภาคใต้
2. เพื่อวิเคราะห์ยืนยันองค์ประกอบความร่วมมือระหว่างอปท. กับ ศรช. ในพื้นที่ภาคใต้

ประโยชน์ของการวิจัย

ทำให้ทราบว่ามีองค์ประกอบและตัวชี้วัดใดบ้างที่สำคัญต่อการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างอปท. กับ ศูนย์ ศรช. ในการจัดการศึกษานอกระบบระดับอุดมศึกษา ซึ่งหน่วยงานทั้งสองสามารถเลือกกระชับความร่วมมือตามองค์ประกอบสำคัญ ๆ เหล่านั้นได้ อันจะทำให้เกิดประโยชน์โดยตรงต่อนักศึกษาของศรช. ที่กระจายตัวทั่วประเทศ และประชาชนในท้องถิ่นมีโอกาสในการศึกษาเรียนรู้ระดับอุดมศึกษาใกล้บ้านในหลักสูตรที่พัฒนาชีวิตและชุมชนท้องถิ่นโดยตรง

วิธีการวิจัย

ภาคใต้ของประเทศไทยมีศูนย์ ศรช. จำนวน 18 ศูนย์รวมตัวช่วยเหลือกันในรูปของศูนย์การเรียนรู้เพื่อปวงชน (ศรป.) จำนวน 3 ศูนย์ ใน 5 จังหวัด ได้แก่ (1) ศรป. สุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 3 ศูนย์ในจังหวัดชุมพร ได้แก่ ศรช. หลังสวน ศรช. พะโต๊ะ และ ศรช. เมืองชุมพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี 4 ศรช. ได้แก่ ศรช. บ้านนาสาร ศรช. ศิริรัฐนิคม ศรช. ไชยา และ ศรช. คลองไทร (ท่าฉาง) และ จังหวัดกระบี่ 1 ศูนย์ คือ ศรช. บ้านบางเหลียว (2) ศรป. นครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 5 ศูนย์ในจังหวัด นครศรีธรรมราช ได้แก่ ศรช. เมืองนครศรีธรรมราช ศรช. ปากพั่น ศรช. ช้างกลาง ศรช. หุ่นสูง และ ศรช. สีล-ขนอม และ (3) ศรป. สงขลา ประกอบด้วย 5 ศูนย์ในจังหวัดสงขลา ได้แก่ ศรช. นาทวี ศรช. กระแสสินธุ์ ศรช. เกาะแก้ว ศรช. สะบ้าย้อย และ ศรช. ท่าข้าม ในระยะแรกสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 4 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่น ครู/อาจารย์ คณะกรรมการ ศรช. และกลุ่มคณะกรรมการนักศึกษา ศรป. ละ 1 ครั้ง รวม 3 ครั้งจำนวน 24 คน นำผลที่ได้มาสังเคราะห์ตัวชี้วัดความร่วมมือเพื่อนำไปสร้างแบบสอบถาม

60 ข้อผ่านการตรวจสอบค่า IOC (0.67–1.00) แล้วนำมาไปทดลองเก็บข้อมูล 40 ราย เมื่อผ่านการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคได้ .918 แล้วนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจากประชากร 4 กลุ่ม แบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) โดยใช้สัดส่วนของประชากรแต่ละกลุ่มเป็นตัวแบ่งชั้น จากนั้นใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แบบไม่แทนที่ ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 450 คน (จากประชากรทั้งหมด 1,970 คน คิดเป็นร้อยละ 90 ของขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ถือว่าดีมากตามแนวคิดของ Comrey & Lee (1992) ดังนี้ คือคณะผู้บริหารท้องถิ่น 50 คน (จาก 220 คน) ครู/อาจารย์ 31 คน (จาก 135 คน) คณะกรรมการ ศรช. 58 คน (จาก 225 คน) และนักศึกษา 311 คน (จาก 1,360 คน)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 สภาพความร่วมมือในการจัดการศึกษานอกระบบระดับอุดมศึกษาระหว่างอปท. กับ ศรช. พบว่า ในทางนิตินัยมีการจัดทำบันทึกความร่วมมือ 3 ฝ่าย ระหว่าง สรพ. อปท. และ ศรช. แต่ในทางพฤตินัยสภาพความร่วมมือในการจัดการศึกษานอกระบบระดับอุดมศึกษาระหว่างอปท. กับ ศรช. ในพื้นที่ภาคใต้ยังไม่มีชัดเจนทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารจัดการทั่วไป โดยที่ **ด้านวิชาการ** ยังเป็นการจัดการเพียงฝ่ายเดียวโดย ศรช. ซึ่งจัดการเรียนการสอนตามแนวทางที่ สรพ. กำหนด ทั้งแผนการสอน โครงสร้างรายวิชา เนื้อหาวิชา ตลอดจนตำรา และเอกสารการสอน ทาง สรพ. เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการ ยังไม่มีความร่วมมือใด ๆ จาก อปท. **ด้านงบประมาณ**

ศรช. ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการบริหารจัดการจาก สรพ. ตามสัดส่วนร้อยละ 20 ของยอดเงินลงทะเบียนเรียนในแต่ละภาคเรียนของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในแต่ละ ศรช. ส่วนค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมของนักศึกษา เช่น ค่าเช่าสถานที่พบกลุ่มหรือ ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ส่วนใหญ่นักศึกษาเฉลี่ยออกกันเอง โดยมีคณะกรรมการนักศึกษาเป็นผู้ดำเนินการ **ด้านบุคลากร** ในส่วนของคณะกรรมการ ศรช. มีสัดส่วนของนักการเมืองท้องถิ่นร่วมเป็นคณะกรรมการและร่วมแสดงความคิดเห็นเมื่อมีการประชุม ส่วนบุคลากรด้านอื่น เช่น วิทยากรให้ความรู้ งานธุรการ ฯลฯ ยังไม่มีความร่วมมือใด ๆ จาก อปท. และ**ด้านบริหารงานทั่วไป** ในทางนิตินัยคณะกรรมการ ศรช. ซึ่งมีผู้แทน อปท. อยู่ด้วยเป็นคณะผู้บริหาร ศรช. แต่ในทางปฏิบัติที่ผ่านมาคณะกรรมการ ศรช. มีสภาพเป็นเพียงที่ปรึกษามากกว่าที่จะลงลึกในเชิงของการบริหารจัดการ โดยมีผู้อำนวยการ ศรช. ที่แต่งตั้งโดย สรพ. เป็นผู้บริหารจัดการที่แท้จริงตามแนวทางที่ สรพ. กำหนด อปท. ยังไม่มีความร่วมมือในการบริหารจัดการแต่ประการใด

ส่วนที่ 2 การยืนยันองค์ประกอบและตัวชี้วัด อปท. กับ ศรช. ในการจัดการศึกษานอกระบบระดับอุดมศึกษา

2.1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวชี้วัดที่ใช้ในการวิจัย พบว่า ค่าสถิติพื้นฐานของตัวชี้วัดขององค์ประกอบความเป็นทางการ ความเข้มของความร่วมมือ การแลกเปลี่ยนระหว่างกัน และความเป็นมาตรฐาน ก่อนวิเคราะห์องค์ประกอบมีความแตกต่างกันน้อยหรือใกล้เคียงกัน (ตารางที่ 1) ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวชี้วัดของ 4 องค์ประกอบ

องค์ประกอบ	จำนวนตัวชี้วัด	($\bar{X}$)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานรวม (S.D.)	ค่าเฉลี่ยรายตัวชี้วัด ($\bar{X}$)	ระดับ	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานรายตัวชี้วัด (S.D.)
ความเป็นทางการ	14	4.18	0.765	3.94-4.33	มาก	0.681-0.896
ความเข้มความร่วมมือ	12	4.10	0.801	3.86-4.27	มาก	0.742-0.905
การแลกเปลี่ยนระหว่างกัน	21	4.19	0.804	3.88-4.36	มาก	0.703-1.018
ความเป็นมาตรฐาน	13	4.20	0.771	3.97-4.35	มาก	0.691-0.858

2.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดความร่วมมือ พบว่า (1) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) จาก 60 ตัวชี้วัดมีค่าดัชนีไคเซอร์ เมเยอร์ ออลคิล (KMO) .952 ค่าทดสอบบาร์ทเล็ตที่มีค่าไค-สแควร์ 1.720 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .00 ข้อมูลมีความเหมาะสมและมีความสัมพันธ์กันสามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้ (2) การสกัดองค์ประกอบ ใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis: PCA) เฉพาะองค์ประกอบที่มีค่าไอเกนมากกว่า 1 ขึ้นไป พบว่ามี 4 องค์ประกอบที่

เหมาะสม (3) การหมุนแกนองค์ประกอบ หมุนแกนแบบมุมแหลมด้วยวิธีโปรแมกซ์ เนื่องจากองค์ประกอบทั้งสี่มีความสัมพันธ์กัน (ไม่เป็นอิสระต่อกัน) มีค่าร้อยละของความแปรปรวนอยู่ระหว่าง 3.207-36.698 ค่าร้อยละความแปรปรวนสะสมที่สามารถอธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบได้ 49.635 และ (4) การตั้งชื่อและกำหนดค่า

น้ำหนักองค์ประกอบตั้งชื่อ 4 องค์ประกอบหลักได้แก่ ความเป็นมาตรฐาน (Stand) ความเป็นทางการ (Formal) การแลกเปลี่ยนระหว่างกัน (Recip) และความเข้มของความร่วมมือ (Inten) โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ค่าความแปรปรวน ค่าร้อยละความแปรปรวน และค่าร้อยละความแปรปรวนสะสม (ตารางที่ 2) ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบและค่าที่เกี่ยวข้องของ 4 องค์ประกอบหลัก

องค์ประกอบ	จำนวนตัวชี้วัด	น้ำหนักองค์ประกอบ	ค่าความแปรปรวน (Eigen values)	ค่าร้อยละความแปรปรวน (% of Variance)	ค่าร้อยละความแปรปรวนสะสม (Cumulative % of Variance)
stand	26	0.231-0.840	22.019	36.698	36.698
formal	18	0.313-0.715	3.538	5.896	42.596
recip	11	0.340-0.966	2.300	3.834	46.428
inten	5	0.394-1.006	1.924	3.207	49.635

2.3 ผลการยืนยันองค์ประกอบและตัวชี้วัดความร่วมมือ พบว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 1 (1st Confirmatory Factor Analysis) จาก 60 ตัวชี้วัด การแจกแจงของข้อมูลส่วนใหญ่มีความเบ้ (Skewness) เป็นลบ ตัวชี้วัดทุกตัวอยู่ในขอบเขตที่มีลักษณะการแจกแจงปกติที่ยอมรับได้ (+1 ถึง -1) และค่าความโด่ง (Kurtosis) มีการแจกแจงของข้อมูลต่ำกว่าโค้งปกติ (ต่ำกว่า 0) แต่ยังคงอยู่ในขอบเขตที่ยอมรับได้ (+1 ถึง -1) ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้จึงไม่มีการแปลงข้อมูลตัวชี้วัด ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันทั้ง 60 ตัวชี้วัด ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกระหว่าง 0.09 ถึง 0.83 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 โดยคู่ความสัมพันธ์ต่ำสุดมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .09 จำนวน 3 คู่ โดยมีค่าน้ำหนักตัวชี้วัดและดัชนีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของแบบจำลอง 8

องค์ประกอบย่อย (ตารางที่ 3) และผ่านเกณฑ์การวิเคราะห์ความตรง (ตารางที่ 4)

ผลการตรวจสอบค่าน้ำหนักองค์ประกอบของแบบจำลองความร่วมมือระหว่างอปท. กับ ศรช. ในการจัดการศึกษานอกระบบระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ พบว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 และ 3 (2nd and 3rd Confirmatory Factor Analysis) ผ่านเกณฑ์โดยไม่ต้องมีการปรับแก้ (ตารางที่ 5) แสดงถึงแบบจำลองที่ได้มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (รูปที่ 1) และผ่านเกณฑ์การวิเคราะห์ความตรง (ตารางที่ 6) โดยที่ลำดับที่ 1-8 เป็นผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 ของ 8 องค์ประกอบย่อย ส่วนลำดับที่ 9-12 เป็นผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าดัชนีความกลมกลืนแบบจำลองของ 8 องค์ประกอบย่อย

องค์ประกอบย่อย	จำนวนตัวชี้วัด	χ^2/df (เกณฑ์ <5.00)	CFI (เกณฑ์ ≥ 0.95)	RMSEA (90% CI) (เกณฑ์ ≤ 0.07)	SRMR (เกณฑ์ ≤ 0.08)	การผ่านเกณฑ์
sched	17	2.75	0.98	0.062 (0.054, 0.071)	0.039	ไม่ปรับแก้
organ	9	2.75	0.99	0.062 (0.045, 0.080)	0.033	ปรับแก้
agree	7	1.50	1.00	0.033 (0.0, 0.063)	0.023	ปรับแก้
struc	6	2.20	0.99	0.052 (0.015, 0.087)	0.024	ปรับแก้
invest	5	2.62	0.99	0.060 (0.015, 0.11)	0.021	ปรับแก้
resou	7	2.56	0.99	0.059 (0.032, 0.086)	0.024	ปรับแก้
Rule	4	0.21	1.00	0.0 (0.0, 0.096)	0.002	ปรับแก้
Freq	5	0.74	1.00	0.0 (0.0, 0.074)	0.011	ปรับแก้

ตารางที่ 4 ค่าความตรงแบบจำลอง 8 องค์ประกอบย่อย

องค์ประกอบย่อย	ค่าความตรง				
	W	w	SE	t	R ²
sched	0.57-0.76	0.44-0.74	0.03-0.04	12.79*-18.52*	0.32-0.57
organ	0.63-0.77	0.44-0.59	0.03	14.03*-18.34*	0.40-0.59
agree	0.60-0.73	0.44-0.54	0.03-0.04	12.45*-15.95*	0.35-0.53
struc	0.53-0.73	0.36-0.59	0.03-0.04	10.41*-15.58*	0.28-0.54
invest	0.57-0.82	0.42-0.63	0.03-0.04	11.86*-19.14*	0.32-0.68
resou	0.38-0.80	0.34-0.80	0.04-0.05	7.69*-18.80*	0.14-0.63
rule	0.65-0.83	0.56-0.67	0.04	14.09*-18.97*	0.35-0.53
freq	0.62-0.81	0.51-0.71	0.04-0.05	12.22*-15.65*	0.38-0.65

ตารางที่ 5 ค่าดัชนีความกลมกลืนแบบจำลองความร่วมมือระหว่าง อปท. กับ ศรช. ในการจัดการศึกษานอกระบบระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ภาคใต้

ดัชนี	เกณฑ์	ค่าดัชนีแบบจำลอง	ผลการพิจารณา
χ^2/df	< 5.00	3.10	ผ่านเกณฑ์
CFI	≥ 0.95	0.97	ผ่านเกณฑ์
RMSEA (90% CI)	≤ 0.07	0.069(0.066, 0.071)	ผ่านเกณฑ์
SRMR	≤ 0.08	0.069	ผ่านเกณฑ์

ตารางที่ 6 ค่าความตรงของแบบจำลองความร่วมมือระหว่าง อปท. กับ ศรช. ในการจัดการศึกษานอกระบบระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ภาคใต้

องค์ประกอบ	ค่านำหนักองค์ประกอบ	ค่านำหนักองค์ประกอบ		SE	t	R ²
		W	w			
1 sched	0.94	0.94	0.07	13.53*	0.87	
2 organ	0.95	0.95	0.06	14.69*	0.89	
3 agree	0.75	1.93	0.06	11.58*	0.45	
4 struc	0.89	2.29	0.07	11.11*	0.64	
5 invest	0.90	2.32	0.07	12.24*	0.66	
6 resou	0.83	2.90	0.10	7.41*	0.49	
7 rule	0.98	3.41	0.05	15.23*	0.98	
8 freq	1.00	1.80	0.06	10.89*	0.41	
9 stand	0.99	0.43	0.03	13.53*	0.98	
10 formal	0.90	0.35	0.03	11.58*	0.81	
11 recip	0.85	0.24	0.03	7.41*	0.72	
12 inten	0.64	0.36	0.03	10.89*	0.41	

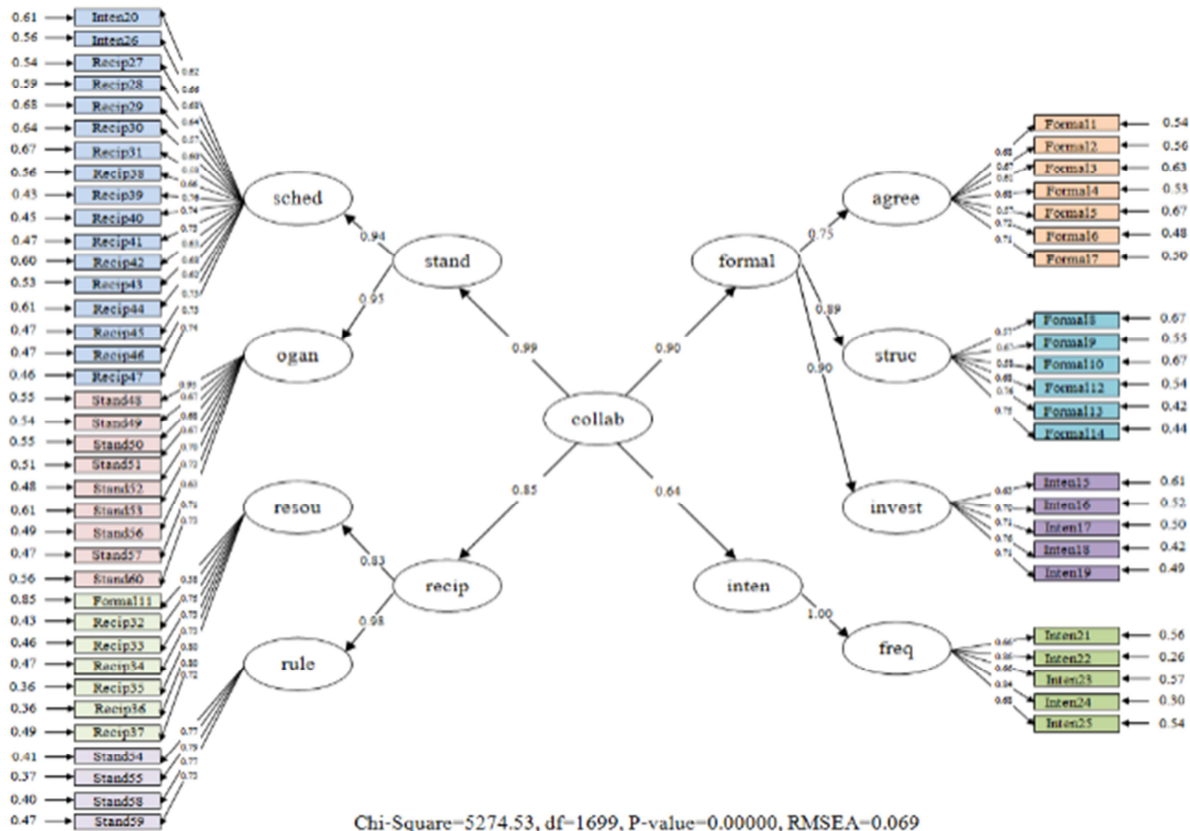
*P < .05 สัญลักษณ์ที่ใช้ มีดังนี้

1. สัญลักษณ์องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การกำหนดการแลกเปลี่ยนระหว่างกัน (Sched) การทำให้หน่วยงานต่าง ๆ เป็นมาตรฐาน (Organ) การทำให้เป็นทางการโดยการตกลงกัน (Agree) การทำให้เป็นทางการโดยโครงสร้าง (Struc)

ขนาดของการลงทุนในทรัพยากรที่เกี่ยวข้องร่วมกัน (Invest) การแลกเปลี่ยนทรัพยากรระหว่างกัน (Resou) การทำให้ระเบียบปฏิบัติเป็นมาตรฐาน (Rule) และความถี่ของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน (Freq)

2. สัญลักษณ์องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ความเป็นมาตรฐาน (Stand) ความเป็นทางการ (Formal) การแลกเปลี่ยนระหว่างกัน (Recip) และความเข้มของความร่วมมือ (Inten)
3. สัญลักษณ์ทางสถิติ ได้แก่ ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI), ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA)

ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SRMR) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบคะแนนมาตรฐาน (W) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบคะแนนดิบ (w) ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SE) ค่าสถิติที่ (t) และ ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสอง (R^2)

รูปที่ 1 แบบจำลองความร่วมมือระหว่างอปท.กับ ศรช. ในการจัดการศึกษาระบบระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ภาคใต้

อภิปรายผลการวิจัย

ที่ผ่านมาความร่วมมือในการจัดการศึกษาระบบระดับอุดมศึกษาระหว่างอปท. กับ ศรช. ยังมีน้อยมาก เกิดจากการเร่งจัดตั้ง ศรช. โดยที่ไม่ได้ศึกษาและพัฒนาความร่วมมือระหว่างกันเสียก่อน จึงยังเห็นสภาพของการขาดความชัดเจนในความร่วมมือ ในทางตรงข้ามหากว่าผู้บริหารทั้งสองฝ่ายได้มีการพูดคุยในเชิงวิสัยทัศน์และปรับแนวคิดให้เข้าใจตรงกันเสียก่อน แล้วค่อยศึกษาถึงความเป็นไปได้ของการจัดตั้ง ศรช. ร่วมกัน แบ่งสัดส่วนความร่วมมือระหว่างกันในด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารจัดการทั่วไป ให้เป็นรูปธรรมชัดเจน แล้วค่อยดำเนินการจัดตั้ง ศรช. ร่วมกัน เชื่อได้ว่าจะเป็น ศรช. ที่เป็นศูนย์เรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่นที่แท้จริง มีความมั่นคง เข้มแข็ง และยั่งยืนตลอดไป

ในทางสถิติเมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 1 องค์ประกอบย่อยทั้ง 8 องค์ประกอบผ่านเกณฑ์การตรวจสอบค่าน้ำหนัก มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 2 และ 3 ก็ยังผ่านเกณฑ์การตรวจสอบค่าน้ำหนักโดยไม่ต้องมีการปรับแก้ แบบจำลองมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นกัน ซึ่งโปรแกรมวิเคราะห์องค์ประกอบให้ความสำคัญกับองค์ประกอบหลักความเป็นมาตรฐานเป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ ความเป็นทางการ การแลกเปลี่ยนระหว่างกันและความเข้มของความร่วมมือ โดยมีค่าน้ำหนักคะแนนมาตรฐานขององค์ประกอบ 0.99, 0.90, 0.85 และ 0.64 ตามลำดับสอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศ

อาทิ สร้อยตระกูล อรรถมานะ, 2549; Marrett, 1971; Hage and Aiken, 1967; Johns and Demarche, 1957; Reid, 1964; Mayhew, 1971; Levine and White, 1961; Guetzkow, 1966 ที่กล่าวตรงกันว่า คุณลักษณะสำคัญที่ทำให้ความร่วมมือระหว่างองค์กร ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย 4 มิติ ได้แก่ มิติความเป็นทางการ มิติความเข้ม มิติการแลกเปลี่ยนระหว่างกัน และมิติความเป็นมาตรฐาน แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบ ทั้งสี่ข้างต้น ต่างก็เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญ ถ้าจะให้เกิดความร่วมมือระหว่าง องค์กร กับ ศรช. ในการจัดการศึกษาระบบระดับอุดมศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ ควรนำตัวชี้วัดใน 4 องค์ประกอบหลัก 8 องค์ประกอบย่อย มาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความร่วมมือระหว่างกัน

สรุป

ปัจจุบันระบบทุนนิยมกำลังกระทบกับชุมชนมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงของโลกด้านเทคโนโลยีข่าวสาร การรวมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปลายปี 2558 ฯลฯ ปัจจัยเหล่านี้เป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นทั้งหลาย ที่ต้องให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความพร้อมให้กับประชาชนในท้องถิ่น และเพื่อบรรลุตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย โดยใช้การบูรณาการความร่วมมือในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งการร่วมมือกับศูนย์เรียนรู้ของชุมชนเครือข่าย มหาวิทยาลัยชีวิตเป็นเรื่องที่สามารถเกิดขึ้นได้ง่าย โดยอาศัยองค์ประกอบและตัวชี้วัดต่าง ๆ จากผลการวิจัยในครั้งนี้อาจใช้เป็นเกณฑ์ในการผลักดันความร่วมมือ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์กับท้องถิ่นอย่างยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ในทางปฏิบัติการปรับตัวเพื่อนำไปสู่การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างอปท. กับ ศรช. ในการจัดการศึกษาระบบระดับอุดมศึกษา ผู้บริหาร ศรช. ต้องหมั่นพบปะทำความเข้าใจกับผู้บริหาร อปท. เพื่อเน้นให้เห็นประโยชน์ของการพัฒนาการศึกษาของท้องถิ่นร่วมกัน ปรับวิธีคิด ทศนคติ และวิสัยทัศน์ให้ตรงกัน โดยนำตัวชี้วัดในองค์ประกอบหลักความเป็นมาตรฐานมาเป็นเกณฑ์ในการขับเคลื่อน เริ่มจากสนับสนุนส่งเสริมให้นักศึกษาที่มีตำแหน่งเป็นผู้บริหารท้องถิ่นก่อนแล้ว พัฒนาให้เป็นอปท. นำร่องในการร่วมมือกันจัดการศึกษาระบบระดับอุดมศึกษาต่อไป

2. สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ศึกษาเฉพาะ 18 ศรช. ในพื้นที่ภาคใต้เท่านั้น แต่โดยข้อเท็จจริงแล้วมี ศรช. กระจายอยู่ทั่วประเทศ 173 ศรช.

ดังนั้นจึงควรมีองค์ประกอบและตัวชี้วัดทั้งหมดไปศึกษา กับ ศรช. ในพื้นที่อื่น ๆ อันจะทำให้มองเห็นภาพรวมของความร่วมมือระหว่างอปท. กับ ศรช. ในการจัดการศึกษาระบบระดับอุดมศึกษาและจะเป็นการยืนยันองค์ประกอบ และตัวชี้วัดความร่วมมือระหว่างอปท. กับ ศรช. ในการจัดการศึกษาระบบระดับอุดมศึกษา ให้สามารถอ้างอิงไปสู่ความเป็นสากลของความร่วมมือได้ทั้งจะเป็นการกระตุ้นให้ผู้บริหาร อปท. ทั้งหลายหันมาสนใจพัฒนาท้องถิ่นในด้านการจัดการศึกษาทั้งในและนอกระบบต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- สร้อยตระกูล อรรถมานะ. (2549). *ความสัมพันธ์ระหว่างองค์การ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสรี พงศ์พิศ. (2552). *คู่มือนักศึกษาหลักสูตรเตรียมความพร้อมก่อนเปิดภาคเรียน ปี 2552*. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานการศึกษานอกโรงเรียน. (2554). ข้อมูลนักศึกษาการศึกษา นอกระบบ ปี 2554. ค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2555, จาก <http://203.172.142.88/webnfe/>
- สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. (2555). ท้องถิ่นกับการจัดการศึกษา “เทศบาลนครภูเก็ต-ยะลา” เส้นทางสู่เมืองน่าอยู่ ที่สุดในโลก. ค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2555, จาก <http://www.qlf.or.th/Home/Details?contentId=374>
- Comrey, A. L. & Lee, H. B. (1992). *A First Course in Factor Analysis*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Cramer, S.F. (1998). *Collaboration*. Boston, MA: Allyn & Bacon.
- Croewther, J. (1996). *Oxford Advanced Learner's Dictionary*. (5th ed). NY: Oxford University.
- Guetzkow, H. (1966). “Relations among Organizations”. *In Studies in Organizations*. Athens, Ga.: University of Georgia Press.
- Hage, J., & Aiken, M. (1967). Relationship of centralization to other structural properties. *Administrative Science Quarterly*, 12, 72-92.
- Hannaway, J., & Camoy, M. (1993). *Decentralization in Two School Districts: Challenging the Standard Paradigm, in Decentralization and School Improvement*. California: Jossey-Bass Publishers.

- Johns, R., & Demarche, D. (1957). *Community Organization and Agency Responsibility*. NY: Associated Press.
- Levine, S., & White, P. (1961). Exchange as a conceptual framework for the study of interorganizational relationships. *Administrative Science Quarterly*, 5, 583-601.
- Marrett, C. (1971). On the specification of interorganizational dimensions. *Sociology and Social Research*, 56, 83-99.
- Mayhew, L. (1971). *Society: Institutions and Activity*. Glenview, Ill.: Scott, Foreman and Company.
- Reid, W. (1964). Interagency coordination in delinquency prevention and control. *Social Service Review*, 38, 418-428.
- Sayed, Y. (1997). Understanding educational decentralization in post-apartheid South Africa. *Journal of Negro Education*, 66(4), 354-365.
- Weiler, H.N. (1993). Control versus Legitimizing: the Politics of Ambivalence, in Hannaway, J. and Carnoy, M. (eds.), *Decentralization and School Improvement*, San Francisco: Jossey-Bass, 55-83.

Translated Thai References

- Attamana, S. (2006). *The Interorganizational Relationship*. BKK, TH: Thammasat University Press.
- Office of the Permanent Secretary (OPS), Ministry of Education. (2011). *The data of non-formal education student 2011 A.D.* Retrieved from August 1, 2012, <http://203.172.142.88/webnfe>.
- Pongpis, S. (2009). *The Student Manual of Preparatory Courses before Semester 2009*. BKK, TH: Chareanwit Printing.
- The Quality Learning Foundation. (2012). Local and Education Management “Phuket-Yala Municipality” the road to the most livable city in the world. Retrieved from August 1, 2012, from <http://www.qlf.or.th/Home/Details?Contented=374>.